

OM DE OPGAVE CENTRAAL TE STELLEN MOET JE GROTE KNOPEN DURVEN DOORHAKKEN



Interview met Hans Tijl
directeur en provinciesecretaris
Provincie Flevoland

Hans Tijl is directeur en provinciesecretaris bij de Provincie Flevoland. In Flevoland zit het pionieren de mensen in het bloed, zegt hij. En dat is volgens hem hard nodig in deze tijden: 'We staan voor een aantal ongekende uitdagingen.'

Als we Hans spreken zijn de verkiezingen in Amerika net achter de rug. Ze illustreren wat Hans betreft een ontwikkeling die we ook in Nederland zien. 'Ik ben bezorgd over hoe mensen zich verhouden tot ons democratisch stelsel. Ze zijn opgehouden te stemmen uit onvrede, of nog erger: ze stemmen op een populistische partij. Ik vind dat echt gevaarlijk en dat is voor mij een van de ingewikkeldste overheidsvraagstukken van dit moment.'

Want, zo stelt Hans: De polarisering en de afkalving van ons democratische stelsel zijn niet alleen een politiek probleem, maar zeker ook een maatschappelijk probleem waar ambtenaren een rol in spelen. 'Als

ambtenaar moet je je afvragen: wat doen of laten wij als overheid dat dit soort sentimenten kan ontstaan? Is onze eigen dienstverlening wel op orde?'

Consequenties doorzien

Zoekend naar een antwoord komt Hans zelf op een aantal verklaringen. 'Ik denk dat onze dienstbaarheid aan de samenleving veel beter kan. Hoe? Onder meer door ons handelen beter te doordenken. Ik heb een voorbeeld uit Goeree-Overflakkee waar ik zelf vandaan kom. Jarenlang zat er een thuiszorgpartij waar de mensen voor 9 euro per uur werkten. Bij een nieuwe aanbesteding stapte er een partij naar voren die aangaf goedkoper te zijn. Gevolg: de bestaande thuiszorgpartij moest ermee stoppen, alle werknemers werden ontslagen en de nieuwe partij zei: Jullie kunnen bij mij terecht, voor 7 euro per uur. Tja, zoiets is misschien wel begrijpelijk vanuit de overheid geredeneerd, maar dit leidt natuurlijk tot grote frustratie bij mensen. >

INTERVIEW

vervolg

Die doen hetzelfde werk voor minder geld. Een ander voorbeeld is het onderwijs. Er bestaan clusters van soms wel 20 tot 30 scholen en die worden geleid door mensen die helemaal geen verstand hebben van onderwijs. Dat komt de kwaliteit van het onderwijs écht niet ten goede. Goedkoper is het wel, ja. Maar dat is niet het enige aspect dat telt. Wat ik hiermee wil zeggen: als je niet heel goed nadenkt over de consequenties van de koers die je vaart, ga je fouten maken. Schaalvergroting en geïnstitutionaliseerde marktwerking hebben een effect. Het effect dat ik zie is dat het vertrouwen bij de burger rap afneemt.'

Geen duidelijke spelregels

'Wat ook niet bijdraagt aan het vertrouwen van burgers is de manier waarop we in onze samenleving met informatietechnologie omgaan. We hebben nog geen goed ontwikkelde ethiek, geen duidelijke spelregels. Zo kon het gebeuren dat iedereen in zijn eigen bubbel terecht is gekomen. Dat moet hóe dan ook anders. We drijven te veel op bevestiging van de eigen

ideeën, die vaak genoeg niet waar zijn. Dat leidt tot onrust, polarisatie en het kan uiteindelijk zelfs tot geweld leiden. Voor mij is dé vraag richting de toekomst: hoe houd je ons democratisch stelsel overeind in een samenleving die zo uit elkaar wordt getrokken?'

Ingrijpend overheidsoptreden

Hoewel Hans van nature geen somber mens is, wil hij nog een vraagstuk benoemen waar hij de overheid van de (nabije) toekomst voor gesteld ziet. 'Door de staat van ons klimaat, is het maar de vraag of onze kinderen in Nederland een goede toekomst kunnen opbouwen. Kun je hier over een tijd nog wel wonen? De klimaatsituatie vraagt om ingrijpend overheidshandelen waar bovendien gigantisch veel geld mee gemoeid is. Het ingewikkelde is dat veel zaken in de klimaatdiscussie onzichtbaar zijn. De gevolgen van fossiele brandstoffen zien wij niet, windmolens wel. Draagvlak krijgen is daarom lastig. En toch moeten we knopen doorhakken. Dat is onze verantwoordelijkheid als overheid.' >

“ **Hoe houd je ons democratisch stelsel overeind in een samenleving die zo uit elkaar wordt getrokken?** ”



Vervolg

Gevraagd naar zijn ideeën over hoe je dat als overheid op een goede manier doet, zegt Hans: 'Dat houdt mij erg bezig. Het is belangrijk dat wij niet bang zijn om op te treden, veel meer dan we nu doen. Gezien de complexiteit van de grote vraagstukken waar wij voor staan vraagt dat ook iets van hoe je je organisatie inricht. Veel overheidsstructuren stammen nog uit de vorige eeuw en zijn niet meer passend. We moeten veel meer in verbinding doen met de partijen om ons heen. Er zijn altijd meer partijen betrokken bij een vraagstuk, we doen het niet alleen als overheid. Je kunt dus ook niet zomaar een vraagstuk oppakken en ermee aan de slag gaan. We moeten veel meer vanuit de opgave werken.'

Echt samen optrekken

Die opgave is waar het om draait, merkte Hans al in eerdere functies. Hij zag alle overheidslagen van dichtbij: werkte als directeur Ruimtelijke Ordening bij de gemeente Amsterdam en op de ministeries van BZK en Infrastructuur en Milieu voordat hij in de provincie Flevoland neerstreek. 'Overal waar ik heb gewerkt, was er de wil om de opgave centraal te stellen, en om vanuit gelijkwaardigheid met partners op te trekken. Alleen: De praktijk is weerbarstig. Zeker op het niveau van de rijksoverheid, waar veel minder gedeelde verantwoordelijkheid

is. Daar staat iedereen voor zijn eigen ministerie. Bij gemeente en provincie is dat anders, daar delen we de verantwoordelijkheid in het college en de gedeputeerde staten. We nemen samen besluiten en bevragen elkaar kritisch.'

In Flevoland is dat heel tastbaar, merkt Hans. 'Wat ik hier heel interessant vind, is de sterke makers- en pioniersmentaliteit. Het zit in het DNA van de Flevolandse om de handen uit de mouwen te steken. Dat helpt heel erg bij vraagstukken waarbij je de opgave centraal wilt stellen. We ervaren sterk dat we het echt met elkaar moeten uitvinden.'

Het is dé opdracht aan de overheid van de toekomst, meent Hans. 'Als wij het als overheid goed doen, dan houdt dat in dat we onze vraagstukken oppakken samen met andere partijen en belangengroepen. Wij zijn niet de dominante speler. Je wint de wereld als je het samen doet. En dan bedoel ik meer dan participatie alleen, andere partijen moeten echt een partner in de transitie zijn. De overheid moet daarin wel de leiding in nemen. Als ik kijk naar de twee grote uitdagingen die ik noemde – ons democratische stelsel en het klimaat – dan is de overheid daar de hoeder van. Wij hebben een unieke taak en opdracht die vraagt dat we beslissingen durven nemen, dat we pionieren én dat we fouten durven maken.'